

DEVLET DESTEKLERİ

6

KOLAYBİLGİ

YATIRIMLARA SAĞLANAN
DEVLET DESTEKLERİ KOSGEB
TARAFINDAN SAĞLANAN
DEVLET DESTEKLERİ
İHRACATA YÖNELİK DEVLET
DESTEKLERİ

Sanayiye Sağlanan Devlet Destekleri

ISO Yayın No: 2011/19

© **Sanayiye Sağlanan Devlet Destekleri, İstanbul Sanayi Odası**, İstanbul 2011

Tasarım ve Uygulama, **Mürettebat Reklamcılık**

Her hakkı saklıdır. **İstanbul Sanayi Odası** kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

Güncelleştirilmiş beşinci sürüm

DEVLET DESTEKLERİ

6

İstanbul
Sanayi
Odası
Kalite ve
Teknoloji
İhtisas
Kurulu
(İSO-KATEK)

Önsöz	5
1. Yatırımlara Sağlanan Devlet Destekleri	7
2. KOSGEB Tarafından Sağlanan Devlet Destekleri	8
2.1. KOBİ Proje Destek Programı	9
2.2. Tematik Proje Destek Programı	10
2.3. İşbirliği Güçbirliği Proje Destek Programı	11
2.4. Genel Destek Programı	13
2.5. Girişimcilik Destek Programı	14
2.6. Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı	16
2.7. Kredi Faiz Desteği	17

3. İhracata Yönelik Devlet Destekleri **17**

- 3.1. Uluslararası Nitelikteki Yurt İçi İhtisas Fuarlarına Katılım Desteği 18
- 3.2. Çevre Maliyetlerinin Desteklenmesi** **18**
- 3.3. Araştırma-Geliştirme (Ar-Ge) Yardımı 19
- 3.4. İstihdam Yardımı** **20**
- 3.5. Yurt Dışı Fuarlara Katılım Desteği 20
- 3.6. Yurtdışı Birim Marka Ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi** **22**
- 3.7. Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi Ve Turquality®'nin Desteklenmesi** **23**
- 3.8. Pazar Araştırması Ve Pazara Giriş Desteği 24
- 3.9. Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Desteği** **24**
- 3.10. Tasarım Desteği 26
- 3.11. Teknik Müşavirlik Şirketlerine Sağlanacak Devlet Yardımları** **26**
- 3.12. Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi Yardımları 26

Ek İlgili Kurum ve Kuruluşların İrtibat Bilgileri **27**

Istanbul Sanayi Odası Kalite ve İhtisas Kurulu (ISO-KATEK), başta İstanbul Sanayi Odası üyeleri olmak üzere Türk sanayiinin, kalite ve teknoloji konularında ihtiyaç duydukları bilgiye, çabuk, etkin ve verimli bir şekilde ulaşabilmelerine katkıda bulunmak amacıyla 1999 yılında kurulmuştur ve o tarihten bu yana çalışmalarını aralıksız olarak devam ettirmektedir.

“Türk sanayiinin yüksek ve sürdürülebilir bir rekabet gücü kazanması” misyonu doğrultusunda, sanayi, üniversite ve kamu temsilcilerinin gönüllü katılımıyla oluşan ISO-KATEK bünyesinde, geçtiğimiz dönemde, KOBİ'lere yönelik kolay anlaşılır ve uygulanabilir bazı temel kavram ve teknikleri içeren rehber kitapçıklardan oluşan “Kolay Bilgi Seti” hazırlanmıştır.

İlk baskısı 2004 yılında gerçekleştirilen “Kolay Bilgi Seti”ne her yıl yeni kitapçıklar ilave edilmektedir. Hâlihazırda Set içerisinde, KOBİ Yönetim Yaklaşımı (1), Endüstriyel Tasarım (2), Ürün Geliştirme (3), Yeni İş Geliştirme (4), Fikrî Haklar (5), Sanayiye Sağlanan Devlet Destekleri (6), Sanayide Özdeğerlendirme (7), AB Çerçeve Programlar El Kitabı (8), Proje Yönetimi (9), Yenilikçilik ve Ar-Ge Destekleri (10), Sanayide Sürekli Gelişme için Kaizen (11), Markalaşma (12), Toplam Verimli Yönetim (13), Altı Sigma (14) ve Yeni Ürün ve Tesis Yatırımlarında Fizibilite (15) kitapları kitapçıkları yer almaktadır.

KOLay Bllgi Seti'ne, KOBİ'lerimizin ilgi duyacağı ve başvuru kaynağı olarak istifade edeceği yeni kılavuzlar eklenmesine yönelik çalışmalarımız devam etmektedir. Bu çalışmalar sonucu “Sanayide İnovasyon Yönetimi” (16), “5S Kılavuzu” (17), “Stratejik Yönetim Kılavuzu” (18) ve “İnsan Kaynakları Yönetimi” (19) adlı kitapçıklar seriye eklenmiştir.

İstanbul Sanayi Odası olarak, sanayimizin rekabet gücünün artırılmasına yönelik çalışmaları için KOLay Bllgi Seti'nde yer alan kılavuzların hazırlığında emeği geçen ISO-KATEK üyelerine teşekkür ediyoruz.

Kolay Bllgi Seti içerisinde yer alan kitapçıklarımızın üyelerimize ve tüm sanayi kuruluşlarımıza yararlı olmasını diliyoruz.

Saygılarımızla,

C.TanıL KÜÇÜK

İstanbul Sanayi Odası
Yönetim Kurulu Başkanı

1. YATIRIMLARA SAĞLANAN DEVLET DESTEKLERİ

İlgili Tebliğ

Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No 2009/1) (Resmî Gazete: 28.07.2009/27302) (Eklmeler: 14.05.2011/ 27931).

Destek Hakkında

KOBL : 19/10/2005 tarihli ve 2005/9617 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik çerçevesinde, 250 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden, yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosu değeri 25 milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeleri," kapsamaktadır.

Teşvik Belgesi

Teşvik belgesi, yatırımın karakteristik değerlerini ihtiva eden, yatırımın bu değerler ve tespit edilen şartlara uygun olarak gerçekleştirilmesi halinde üzerinde kayıtlı destek unsurlarından istifade imkanı sağlayan, Karar'ın amaçları doğrultusunda gerçekleştirilecek yatırımlar için düzenlenen belgedir.

Müracaat Edebilecek Gerçek ve Tüzel Kişiler

Teşvik belgesi düzenlenebilmesi için gerçek kişiler, adi ortaklıklar, sermaye şirketleri, kooperatifler, iş ortaklıkları, kamu kurum ve kuruluşları (genel ve özel bütçeli kurum ve kuruluşlar, il özel idareleri, belediyeler ve kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunların sermaye bileşimindeki hisse oranları %50'yi geçen kurum ve kuruluşlar) ve kamu kuruluşu niteliğindeki meslek kuruluşları, dernekler ve vakıflar ile yurt

dışındaki yabancı şirketlerin Türkiye'deki şubeleri müracaat edebilir.

Kurulacak şirketler adına yapılacak teşvik belgesi talepleri dikkate alınmaz.

Sabit Yatırım Tutarı ve Asgari Kapasiteler

Yatırımın, teşvik belgesine bağlanabilmesi için asgari sabit yatırım tutarının, I inci ve II nci bölgelerde yapılacak yatırımlarda 1 milyon Türk Lirası, III üncü ve IV üncü bölgelerde yapılacak yatırımlarda 500 bin Türk Lirası olması gerekmektedir. Ancak, büyük ölçekli yatırımlar, bölgesel yatırımlar ile genel teşvik sisteminden yararlanacak yatırımların Karar ekinde yer alan yukarıdaki tutarların üzerindeki asgari sabit yatırım tutarı ve/veya asgari kapasite şartlarını sağlaması gerekmektedir.

Finansal kiralama şirketleri aracılığı ile yapılacak yatırımlarda finansal kiralamaya konu makine ve teçhizatlarla ait toplam tutarın her bir finansal kiralama şirketi için asgari 200 bin Türk Lirası olması gerekmektedir.

Kararın 12 nci maddesi kapsamında "tekstil, konfeksiyon ve hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerine taşınma desteği"nden yararlanacak tesisler için asgari sabit yatırım tutarı aranmaz. Ancak, bu tesislerde taşınılacak yerde asgari 50 kişilik istihdam şartının sağlanması gerekir.

Teşvik belgeli yatırımlara sağlanacak destek unsurları

-Kararın ekindeki listede yer alan; teşvik edilmeyecek yatırım konuları ile aranan şartları sağlayamayan yatırım konuları hariç olmak üzere, bu Tebliğin 5 inci maddesinde belirtilen asgari sabit yatırım tutarının üzerindeki yatırımlar bölge ayırımı yapılmaksızın gümrük vergisi muafiyeti

1. Yatırımlara Sağlanan Devlet Destekleri

2. KOSGEB Tarafından Sağlanan Destekler

ile katma değer vergisi (KDV) istisnasından yararlanırlar.

-Bölgesel desteklerden yararlanacak yatırımlar,

a) I inci ve II nci bölgelerde; gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, vergi indirimi, yatırım yeri tahsisi ve 31/12/2011 tarihine kadar yatırıma başlanılması halinde sigorta primi işveren hissesi desteğinden,

b) III üncü ve IV üncü bölgelerde; gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, vergi indirimi, yatırım yeri tahsisi, sigorta primi işveren hissesi desteği ve faiz desteğinden yararlanabilir.

- Büyük ölçekli yatırımlara gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, vergi indirimi, yatırım yeri tahsisi ve sigorta primi işveren hissesi desteği uygulanabilir. Ancak I inci ve II nci bölgelerde sigorta primi işveren hissesi desteğinden yararlanılabilmesi için 31/12/2011 tarihinden önce yatırıma başlanması gerekir.

- Ar-Ge ve çevre yatırımları gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası ve faiz desteğinden yararlanabilir.

2. KOSGEB TARAFINDAN SAĞLANAN DEVLET DESTEKLERİ

Kimler Yararlanabilir?

KOSGEB Desteklerinden,

- 250'den az çalışan istihdam eden
- Yıllık net satış hasılatı ya da mali bilançosu 25 Milyon TL'den az olan

• Sermayesinin veya oy hakkının %25'ten fazlası kamuya ya da büyük işletmelere ait olmayan işletmeler yararlanabilir. İmalat sanayinde faaliyet gösteren işletmelere öncelik tanınmaktadır.

Oranlar ve Miktarlar

Desteklerin oran ve limitleri, KOSGEB Destekleri Yönetmeliğinde ve destekler için ayrı ayrı oluşturulmuş olan sayfalarda belirtilmektedir.

Başvuru

İlk kez KOSGEB'e başvuran işletmeler; <http://destek.kosgeb.gov.tr> adresinden "KOBİ Beyannamesi ve Yararlanıcı Durum Tespit Formu" nu doldurarak KOSGEB Veritabanına kaydolabilir. Bu süreci geçmiş ve "Stratejik Yol Haritası" hazırlayarak KOSGEB ile Genel Sözleşme imzalamış olan işletmeler, sözleşmelerinde yer alan destekler için destek sayfalarındaki başvuru belgeleri ile bağlı oldukları KOSGEB Birimine başvuruda bulunabilirler. Destek taleplerinin işletmenin Stratejik Yol Haritası ile uyumlu olması gerekmektedir.

Destekler

Aşağıdaki özet bilgisi sunulan tüm destekler hakkında detaylı bilgi almak ve bu desteklere başvuruda bulunmak için KOSGEB Uygulama Birimlerine müracaat edilmesi gerekmektedir.KOSGEB'in İstanbul'da faaliyet gösteren iki İşletme Geliştirme Merkezi bulunmaktadır;

• İkitelli İşletme Geliştirme Merkez Müdürlüğü - www.ikitelli.kosgeb.gov.tr

• İMES İşletme Geliştirme Merkez Müdürlüğü - www.imes.kosgeb.gov.tr

2.1. KOBİ Proje Destek Programı

Programın Amacı Ve Gerekçesi

1. İşletmelere özgü sorunların işletmeler tarafından projelendirildiği ve projelendirilen maliyetlerin desteklenebildiği bir programa ihtiyaç duyulması,
2. KOBİ'lerde proje kültürü ve bilincinin oluşturulması,
3. İşletmelerin proje yapabilme kapasitelerinin geliştirilmesi,
4. Esnek destekleme sistemine ihtiyaç duyulması.

Kimler Yararlanabilir?

İşletmelerin KOBİ Proje Destek Programından yararlanmak için KOSGEB Veri Tabanında kayıtlı olması esastır. KOSGEB Veri Tabanına kayıt ile ilgili işlemler www.kosgeb.gov.tr internet adresinde açıklanmaktadır. KOBİ Proje Destek Programı Proje Başvuru Formu ve eklerini, her sayfası işletme yetkilisi tarafından kaşelenmiş ve imzalanmış olarak KOSGEB Hizmet Merkezine teslim ederek başvuru yapar. İşletmenin Programdan yararlanmak için ilgili Hizmet Merkezine proje başvurusu yapması esastır.

Destek Programı Kapsamında Hangi Projeler Desteklenir?

İşletmelerin; üretim, yönetim-organizasyon, pazarlama, dış ticaret, insan kaynakları, mali işler ve finans, bilgi yönetimi ve bunlarla ilişkili alanlarda sunacakları;

- İstihdam artırıcı,
- İhracat artırıcı,
- Pazar payı artırıcı,

- Verimlilik artırıcı,
- Maliyet düşürücü,
- Kapasite artırıcı,
- Ürün/hizmet kalitesi yükseltici,
- Bölgesel gelişim düzeyine katkı sağlayıcı,
- Kaynakların etkin kullanımını sağlayıcı,
- Kurumsallaşmaya yönelik,
- Müşteri memnuniyetini artırmaya yönelik projeleri desteklenir.

Desteklenecek Projelerin Süresi ve Destek Üst Limiti, Destek Oranı Nedir?

Program süresi işletme için 3 (üç yıl) olup, program kapsamında işletmeye verilecek desteğin üst limiti toplam 150.000-TL'dir. Program kapsamında verilecek destekler geri ödemesizdir. Program kapsamında 1. ve 2. Bölgelerde destek oranı % 50 olup; 3. ve 4. Bölgelerde bu oran % 60 olarak uygulanır.

Program kapsamında desteklenecek projenin destek süresi, proje bazında en az 6 ay, en fazla 24 aydır. Kurul kararı ile proje süresinin % 50'sini geçmeyecek şekilde ek süre verilebilir. Ancak bu sürelerin toplamı Program süresini aşamaz.

Destek Programı Kapsamında Desteklenecek Giderler Nelerdir?

Desteklenecek proje giderlerine Kurul karar verir. Ancak arsa, bina, inşaat, tadilat, tefrişat ve benzeri, taşıt aracı, vergi, resim ve harçlar, sosyal güvenlik primleri, haberleşme giderleri, proje ile ilgili olmayan personel giderleri, enerji ve su giderleri, kira giderleri, finansman giderleri, proje ile

ilişkilendirilmemiş diğer maliyetler desteklenmez.

- Personel giderleri yeni istihdam olması şartı ile net ücret (asgari geçim indirimi hariç) üzerinden desteklenir.
- Proje ile ilişkilendirilmiş makine-teçhizat, hammadde ve malzemeye ilişkin KOSGEB desteği, Kurul tarafından karar verilen toplam KOSGEB destek tutarının % 10'unu aşmayacak şekilde hesaplanır ve sabitlenir. Proje bütçe gerçekleşmesindeki değişiklikler bu tutarı değiştirmez.
- Proje kapsamında alınacak yazılım için sağlanacak KOSGEB desteği, yukarıda ifade edilen % 10 sınırlamasına dahil değildir.
- KOSGEB Desteğine esas makine-teçhizatın yeni olması şartı aranır.

Dayanak

15/06/2010 tarih ve 27612 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği kapsamında 2010/02 sayılı KOSGEB İcra Komitesi Kararı ile kabul edilerek uygulamaya konulan KOBİ Proje Destek Programı'nın 13. Maddesine istinaden hazırlanmıştır.

2.2. Tematik Proje Destek Programı

Programın Amacı ve Gerekçesi

1. KOBİ'lerin kendi işletmelerini geliştirmeleri ve Meslek Kuruluşları tarafından küçük ve orta ölçekli işletmelerin geliştirilmesi amacıyla daha fazla proje hazırlamalarının teşvik edilmesi,
2. Makro strateji dokümanlarında işaret edilen öncelikler dikkate alınarak belirlenen tematik alanlarda bölgesel ve sektörel ihtiyaçların karşılanması,

3. KOBİ'lerin uluslararası mevzuat ve önceliklere uyumunun sağlanması.

Kimler Yararlanabilir?

(1) Tematik Programlardan yararlanma koşulları her bir Çağrı Esaslı Tematik Program Proje Teklif Çağrısında belirtilir. Çağrı Esaslı Tematik Program Proje Teklif Çağrısına İşletmeler ve/veya Meslek Kuruluşları başvurabilir.

(2) İşletmenin/Meslek Kuruluşunun Destek Programından yararlanması için KOSGEB VeriTabanında kayıtlı ve aktif durumda olması esastır.

(3) KOSGEB Veri Tabanında yer almak isteyen İşletme, www.kosgeb.gov.tr internet adresinden KOBİ Bilgi Beyannamesi ve KOBİ Bilgi Dokümanını doldurarak KOSGEB Veri Tabanına kaydını yapar. İşletme bu belgelere, işletme yetkilisi/yetkililerinin imza sirküleri/imza beyannamesi, bağlı bulunduğu odadan alınmış Faaliyet Belgesi ve Ticaret/Esnaf Sicili Gazetesini ekleyerek Hizmet Merkezine teslim eder. İşletmenin faaliyet konusu nedeniyle temin edemeyeceği belgeler istenmez.

(4) KOSGEB Veri Tabanında yer almak isteyen Meslek Kuruluşu, www.kosgeb.gov.tr internet adresinden KOSGEB Veri Tabanına kaydını yaparak gerekli belgeleri Hizmet Merkezine teslim eder.

(5) Çağrı Esaslı Tematik Program Proje Teklif Çağrısına aşağıdaki kurum/kuruluşlar iştirakçi olarak başvurabilirler:

- a) Belediyeler ve Belediye İktisadi Teşekkülleri,
- b) Enstitüler,
- c) Eğitim ve öğretim kurumları,
- ç) Köylere hizmet götürme birlikleri, İl Özel

Idaresi ve Yerel Yönetim Birlikleri v.b.,

d) İşletme tanımına uymayan diğer işletmeler.

(6) Hizmet ettiği sektörler, 18/09/2009 tarih ve 27353 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2009/15431 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında desteklenmeyecek sektörler ile sınırlı olan Meslek Kuruluşları başvuru yapamaz ve proje ortağı olamaz.

Destek Programı Kapsamında Hangi Proje Giderleri Desteklenir?

Çağrı Esaslı Tematik Program Desteklenecek Proje Giderleri

- Personel ücretleri ve seyahat giderleri,
- Makine-ekipman, yazılım ve donanım alımı veya kiralanması giderleri (azami %25),
- Sarf malzemesi giderleri,
- Hizmet alım giderleri,
- Genel idari giderler (azami %10).

Meslek Kuruluşu Proje Destek Programı Desteklenecek Proje Giderleri

Kurul tarafından uygun bulunan ve aşağıda belirtilenler dışında kalan giderler destek kapsamındadır; Bina inşaatı, tadilatı, gayrimenkul alımı, makine-teçhizat, tefrişat, taşıt aracı, vergi, resim ve harçlar, sosyal güvenlik primleri, haberleşme giderleri, finansman giderleri, proje ile ilgili olmayan personel giderleri, enerji, su, kira giderleri, proje ortaklarından alınan danışmanlık ve hizmet alımı giderleri ve proje ile ilişkilendirilmemiş maliyetler.

Desteklenecek Projelerin Süresi ve Destek Üst Limiti, Destek Oranı Nedir?

(1) Destek Programı kapsamında proje

destek oranı; 16/07/2009 tarih ve 27290 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı" ile belirlenmiş olan bölgelerden 1'inci ve 2'nci Bölgelerde % 50 (elli) olup; 3'üncü ve 4'üncü Bölgelerde bu oran % 60 (altmış) olarak uygulanır.

(2) Proje destek üst limiti ve süresi Tematik Programda belirlenir ve Çağrı Esaslı Tematik Program Proje Teklif Çağrısı ile duyurulur.

(3) Çağrı Esaslı Tematik Programda geri ödemesiz ve geri ödemeli destek verilir. Geri Ödemeli Destek verilecekse bu durum Çağrı Esaslı Tematik Program Proje Teklif Çağrısında belirtilir.

(4) Geri ödemeli desteğin üst limiti Çağrı Esaslı Tematik Programda belirlenir.

Dayanak

Bu program, 15.06.2010 tarih ve 27612 Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren KOSGEB Destek Programları Yönetmeliğine dayanılarak hazırlanmıştır.

2.3. İşbirliği Güçbirliği Proje Destek Programı

Programın Amacı ve Gereçesi

1- KOBİ'lerin işbirliği-güçbirliği anlayışında bir araya gelerek "Ortak Sorunlara Ortak Çözümler" üretilmesi,

2- KOBİ'lerin tedarik, pazarlama, düşük kapasite kullanımı, rekabet gücü zayıflığı, finansman başta olmak üzere tek başlarına çözümünde zorlandıkları birçok soruna çözüm bulunması,

3- KOBİ'lerin bir araya gelerek kapasite ve rekabet gücü yüksek işletmelere

dönüşmesi,

4- Ölçek ekonomisinden yararlanılarak kaynak tasarrufu sağlanması,

5- KOBİ'ler arasında ortaklık ve işbirliği kültürünün geliştirilmesi.

Kimler Yararlanabilir?

(1) Programdan yararlanmak için; KOSGEB Veri Tabanında kayıtlı ve aktif durumda olan, en az 5 (beş) işletmenin bir araya gelerek proje başvurusu yapmaları esastır.

(2) İşletmelerin KOSGEB Veri Tabanında yer almak için www.kosgeb.gov.tr internet adresinden KOBİ Bilgi Beyannamesi ve KOBİ Bilgi Dokümanını doldurarak KOSGEB Veri Tabanına kaydını yapmaları gerekir. İşletmeler, bu belgelere, işletme yetkilisi/yetkililerinin imza sirküleri/imza beyannamesi, bağlı bulunduğu odadan alınmış Faaliyet Belgesi ve Ticaret/Esnaf Sicili Gazetesini ekleyerek Hizmet Merkezine teslim ederler. İşletmelerin faaliyet konusu nedeniyle temin edemeyeceği belgeler istenmez.

(3) Hizmet Merkezi tarafından gerekli inceleme yapılır. Başvurunun uygun bulunması halinde elektronik ortamda uygunluk teyidi verilerek söz konusu işletmelerin KOSGEB Veri Tabanına kaydı tamamlanır.

(4) İşletmeler, güncel KOBİ Bilgi Beyannamesini her yıl Hizmet Merkezine teslim eder.

Destek Programı Kapsamında Hangi Projeler Desteklenir?

a) Hammadde, ara mamul, mamul, lojistik ve diğer hizmetleri daha hızlı ve ucuz temin edebilmeleri amacıyla ortak tedarik,

b) Üretim ve hizmet kapasitelerini, çeşitlerini, verimliliğini ve kalitelerini artırmak

amacıyla ortak imalat ve hizmet sunumu,

c) Ürün ve hizmet kalitelerini yükseltmek, ulusal ve uluslararası pazar paylarını artırmak, marka imajı oluşturmak, uluslararası pazarın ihtiyaçlarına cevap vermeleri amacıyla ortak pazarlama,

ç) Ürün ve hizmet standartlarını geliştirmeleri amacıyla ortak laboratuvar,

d) Müşteri istekleri ve pazarın talebi doğrultusunda ürün ve hizmet geliştirmeleri, ürettikleri ürün ve hizmetleri yeni pazarlara sunmaları amacıyla ortak tasarım ve benzeri alanlarda ortak sorunlara ortak çözümler getiren, maliyet düşürücü ve rekabet avantajı sağlayıcı nitelikteki projeleri İşletici Kuruluş marifetiyle desteklenir.

Desteklenecek Projelerin Süresi ve Destek Üst Limiti, Destek Oranı Nedir?

(1) İşbirliği-Güçbirliği Destek Programında proje süresi en az 6 (altı) ay, en çok 24 (yirmi dört) aydır. Kurul kararı ile proje süresinin % 50 (elli)'sini geçmeyecek şekilde ek süre verilebilir.

(2) Program kapsamında verilecek destek üst limiti 750.000 (yedi yüz elli bin) TL olup, bu miktarın 250.000 (iki yüz elli bin) TL'lik kısmı geri ödemesiz, 500.000 (beş yüz bin) TL'lik kısmı ise geri ödemelidir.

(3) Proje destek oranı 1. ve 2. Bölgeler için % 50 (elli) olup; 3. ve 4. Bölgelerde bu oran % 60 (altmış) olarak uygulanır.

Dayanak

Uygulama Esasları 15/06/2010 tarih ve 27612 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği kapsamında 2010/02 Sayılı KOSGEB İcra Komitesi kararı ile kabul edilerek uygulamaya

konulan İşbirliği-Güçbirliği Destek Programının 14. Maddesine istinaden hazırlanmıştır.

2.4. Genel Destek Programı

Programın Amacı ve Gerekçesi

1- Proje hazırlama kapasitesi düşük KOBİ'ler ile KOSGEB hedef kitlesine yeni dahil olmuş sektörlerdeki KOBİ'lerin de mevcut KOSGEB desteklerinden faydalanması,

2- KOBİ'lerin kaliteli ve verimli mal/hizmet üretmelerinin sağlanması,

3- Mevcut KOSGEB desteklerinin revize edilerek daha fazla KOBİ'nin bu desteklerden yaygın şekilde faydalanması,

4- KOBİ'lerin rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek amacıyla genel işletme geliştirme

faaliyetlerinin teşvik edilmesi,

5- KOBİ'lerin yurt içi ve yurt dışı pazar paylarını artırmak amacıyla tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi.

Kimler Yararlanabilir?

(1) Programdan yararlanmak isteyen işletmenin, KOSGEB Veri Tabanında yer alması koşulu aranır.

(2) Programdan yararlanmak isteyen işletme KOSGEB Birimine başvuru yapar. Başvurusu kabul edilen işletmeden taahhütname istenir.

(3) İşletmenin taahhütname vermesi halinde, taahhütnamenin KOSGEB Biriminde kayda alındığı tarih, programın başlangıç tarihi olarak kabul edilir.

	GENEL DESTEK PROGRAMI DESTEKLERİ	DESTEK ÜST LİMİTİ (TL)	DESTEK ORANI (%)	
			1. ve 2. Bölgeler	3. ve 4. Bölgeler
1	Yurt İçi Fuar Desteği	30.000	% 50	% 60
2	Yurt Dışı İş Gezisi Desteği	10.000		
3	Tanıtım Desteği	15.000		
4	Eşleştirme Desteği	15.000		
5	Nitelikli Eleman İstihdam Desteği	20.000		
6	Danışmanlık Desteği	15.000		
7	Eğitim Desteği	10.000		
8	Enerji Verimliliği Desteği	30.000		
9	Tasarım Desteği	15.000		
10	Sınai Mülkiyet Hakları Desteği	20.000		
11	Belgelendirme Desteği	10.000		
12	Test, Analiz ve Kalibrasyon Desteği	20.000		
13	Bağımsız Denetim Desteği	10.000		

Destek programı kapsamındaki destekler

Destek programının süresi

Programın süresi işletme için 3 (üç) yıldır. Üç yıllık destek programı süresi tamamlandıktan sonra, işletmenin talebi halinde destek programı yeniden başlatılabilir. Başlatılan yeni destek programında, önceki destek programı kapsamında işletmeye kullanılan destek miktarları dikkate alınmaz.

Dayanak

Bu program, 15.06.2010 tarih ve 27612 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren KOSGEB Destek Programları Yönetmeliğine dayanılarak hazırlanmıştır.

2.5. Girişimcilik Destek Programı

Programın Amacı ve Gerekçesi

- 1- Ekonomik kalkınma ve istihdam sorunlarının çözümünün temel faktörü olan girişimciliğin desteklenmesi ve yaygınlaştırılması,
- 2- Başarılı ve sürdürülebilir işletmelerin kurulması,
- 3- Girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması,
- 4- İş Geliştirme Merkezlerinin kurulması ile girişimciliğin geliştirilmesi,
- 5- İstihdamın artırılması,
- 6- Yerel dinamiklere dayalı girişimciliğin desteklenmesi.

Kimler Yararlanabilir?

Girişimcilik Destek Programı 3 alt programdan oluşur:

- 1-Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi
- 2-Yeni Girişimci Desteği

3-İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Desteği

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi

- Minimum 60 saatlik eğitim ve atölye çalışmasından oluşan eğitim programını kapsar (girişimcilik özelliklerinin sınanması, iş fikri egzersizleri yapılması ve iş planı hazırlanması).

- Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri KOSGEB veya diğer kurum ve kuruluşlar (üniversite, İŞKUR, meslek kuruluşu, belediye v.b. tarafından düzenlenebilir.

- Eğitimler, genel ve özel hedef grupları (gençler, kadınlar, dezavantajlı gruplar) için düzenlenir.

- Eğitimlere katılanlardan ücret alınmaz.

Yeni Girişimci Desteği

Bu destekten;

- Uygulamalı girişimcilik eğitimini tamamlayarak işini kuran girişimciler ve

- İŞGEM girişimcileri faydalanabilir.

İş Geliştirme Merkezi Desteği

-İş Geliştirme Merkezleri, bünyesinde barındırdığı işletmelere, işletme geliştirme danışmanlığı, uygun koşullarda iş yeri mekânı, ortak ofis ekipmanı, ofis hizmetleri gibi hizmetler sunarak işletmelerin en kırılgan oldukları ilk yıllarını sağlıklı bir şekilde aşmalarını ve büyümelerini sağlamak amacıyla kurulan ve işletilen merkezlerdir.

-İşletme Geliştirme Merkezlerinin kuruluş başvurusu; belediyeler, üniversiteler, özel idareler, kalkınma birlikleri, meslek kuruluşları ve kar amacı gözetmeyen kooperatifler tarafından münferiden veya birlikte yapılabilir.

Destek programı Unsurları

Yeni Girişimci Desteği Destek Unsurları

DESTEK UNSURU		ÜST LİMİT (TL)	DESTEK ORANI (%) (1. ve 2 . Bölge)	DESTEK ORANI (%) (3. ve 4. Bölge)
İşletme Kuruluş Desteği	Geri ödemesiz	5.000	60 (Kadın veya özürlü girişimci:70)	70 (Kadın veya özürlü girişimci:70)
Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat ve Ofis Donanım Desteği	Geri ödemesiz	10.000		
İşletme Giderleri Desteği	Geri ödemesiz	12.000		
Sabit Yatırım Desteği	Geri ödemesiz	70.000		

İş Geliştirme Merkezi Desteği Destek Unsurları

DESTEK UNSURU		ÜST LİMİT (TL)	DESTEK ORANI (%) (1. ve 2 . Bölge)	DESTEK ORANI (%) (3. ve 4. Bölge)
İŞGEM Kuruluş Desteği (18 ay)	Geri ödemesiz	750.000	60	70
Bina tadilatı		600.000		
Mobilya Donanım		125.000		
İŞGEM Yönetim		25.000		
İŞGEM İşletme Desteği (36 ay)	Geri ödemesiz	100.000	60	70
Personel		30.000		
Eğitim, Danışmanlık		50.000		
Küçük tadilat		20.000		

Dayanak

15/06/2010 tarih 27612 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği kapsamında

2010/02 sayılı KOSGEB İcra Komitesi Kararı ile kabul edilerek uygulamaya konulan Girişimcilik Destek Programının 25. Maddesine istinaden hazırlanmıştır.

2.6 Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı

Programın Amacı ve Gerekçesi

Bu programın amacı; gelişme ve büyüme potansiyeline sahip küçük ve orta ölçekli işletmelerin, paylarının İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) Gelişen İşletmeler Piyasası'nda işlem görmesini sağlayarak, sermaye piyasalarından fon temin etmelerine imkân vermek üzere, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı tarafından uygulanacak Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı ile ilgili iş ve işlemlerin esaslarını düzenlemektir.

Kimler Yararlanabilir?

(1) Programdan yararlanmak isteyen ticari şirket statüsündeki işletmenin, KOSGEB Veri Tabanında yer alması koşulu aranır.

(2) Programdan yararlanmak isteyen işletme, destek için bu programın uygulama esaslarında belirtilen esaslar dahilinde KOSGEB Birimine başvuru yapar.

(3) KOSGEB Birimi gerekli değerlendirmeyi yapar ve değerlendirme sonucunu işletmeye bildirir.

(4) Başvurusu kabul edilen işletmeden taahhütname istenir.

(5) Taahhütnamenin KOSGEB Biriminde kayda alındığı tarih itibariyle destek süreci başlamış kabul edilir.

Destek programı destek unsurları

Program kapsamında sağlanan desteğin toplam üst limiti 100.000 (Yüzbin) TL olup, destek unsurlarının üst limit ve oranları aşağıda tablo halinde verilmiştir.

DESTEK UNSURLARI	DESTEK ÖDEMESİ ÜST LİMİTİ (TL)	ORANI %
Piyasa danışmanı danışmanlık hizmet bedeli (azami 2 yıl)	60.000	75
Bağımsız denetim hizmeti bedeli	20.000	75
SPK kurul kaydına alma ücreti	10.000	100
İMKB Gelişen İşletmeler Piyasası Listesine kabul ücreti		
Merkezi Kayıt Kuruluşu masrafı	10.000	75
Aracı kuruluş ödenecek aracılık komisyonu		

Dayanak

15/06/2010 tarih ve 27612 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği kapsamında

2011/02 sayılı KOSGEB İcra Komitesi kararı ile kabul edilerek uygulamaya konulan Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programınının 12. Maddesine istinaden hazırlanmıştır.

2.7. Kredi Faiz Desteği

Programın Amacı ve Gerekçesi

Kredi Faiz Desteği programları ile KOSGEB tarafından; küçük ve orta ölçekli işletmelere uygun koşullarda finansal destek temin edilerek,

- Üretim, kalite ve standartlarını artırmaları,
- Finansman sorunlarının çözümü,
- İstihdam yaratmaları,
- Uluslararası düzeyde rekabet etmelerinin sağlanmasıdır.

KOSGEB'in 2003 yılından itibaren sağladığı finansal destekler, Bakanlar Kurulu Kararı gereğince 2008 yılına kadar üç kamu bankası aracılığıyla sağlanmış, 2008 yılı Mayıs ayında ise yeniden düzenlenen Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında, halen Türkiye'de faaliyette bulunan kamu bankaları, özel bankalar, katılım bankaları ile yapılan Protokollerle KOBİ'lere kullanılacak kredilerin faiz/kar payı, komisyon vb. giderlerinin program türüne göre kısmen ya da tamamen karşılanması şeklinde sürdürülmektedir.

Kimler Yararlanabilir?

KOSGEB Veri Tabanında kayıtları onaylı ve KOSGEB desteklerinden yasaklı olmayan gerçek/tüzel kişiliği haiz işletmeler yararlanabilir. Yatırım, işletme ve ihracat amaçlı Kredi Destek Programı çerçevesinde kullanacakları banka kredileri için başvuru koşulları ve diğer şartlar KOSGEB tarafından belirlenir.

Destek programı destek unsurları

KOSGEB KOBİ kredi faiz desteğinin vadesi azami 48 (kırksekiz) ayı, üst limiti işletme başına 300.000 (üçyüzbin) TL'yi geçemez.

Dayanak

- 20.04.1990 tarih ve 3624 Sayılı KOSGEB Kuruluş Kanunu ile bu Kanunda değişiklik yapan 22.04.2009 tarih ve 5189 sayılı Kanun,- 2004/7131, 2008/13524, 2009/15431 sayılı BKK'ları,

- Başkanlık üst karar ve onay mercii olan İcra Komitesi Kararları,

- KOSGEB Destekleri Yönetmeliği ve 19.09.2009 tarih ve 27354 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan KOSGEB KOBİ Kredi Faiz Desteği Yönetmeliği,

- KOSGEB Kredi Faiz Desteği Yönergesi,
- Kamu ve Özel Bankalarla düzenlenen Protokoller,
- Bankacılık, Banka Cari ve Kambiyo Mevzuatı.

3. İHRACATA YÖNELİK DEVLET DESTEKLERİ

İhracata yönelik devlet destekleri kapsamında sanayi kuruluşlarına Pazar araştırmasından teknoloji geliştirme faaliyetlerine kadar uzanan geniş bir yelpazede destek sağlanmaktadır. Destekler T.C. Ekonomi Bakanlığı eliyle kullanılmaktadır. İhracata yönelik devlet yardımları ile ilgili tebliğ ve uygulama usul ve esaslarına www.ekonomi.gov.tr adresinden ulaşmak

3. İhracata Yönelik Devlet Destekleri

mümkündür.

3.1 Uluslararası Nitelikteki Yurt İçi İhtisas Fuarlarına Katılım Desteği

Destek Amacı

Uluslararası nitelikteki yurtiçi ihtisas fuarlarının dış tanıtımının sağlanması ve uluslararası düzeyde katılımın artırılması amacına yönelik bir destektir. T.C. Ekonomi Bakanlığı'nca belirlenecek kriterlere uygun yerli organizatörlerin fuar öncesinde ve fuar süresince gerçekleştirecekleri tanıtım ve promosyon faaliyetlerine ilişkin giderlerin belli bir oranı karşılanmaktadır.

Kimler Yararlanabilir?

Organize eden firmalar yararlanabilmektedir.

Desteklenecek Fuarlar

- Tekstil-konfeksiyon-halı,
- Deri (ayakkabı dahil),
- Taşıt araçları ve yan sanayi,
- Gıda ve gıda teknolojisi,
- Elektrik/elektronik sanayi,
- Madeni eşya sanayi,
- Toprak sanayi,
- İnşaat malzemeleri,
- Mobilya sanayi.

Desteklenecek Harcamalar

• Fuar öncesi yapılan yurtdışı tanıtım faaliyetleri (% 50) Azami Destek 25.000 (ABD Doları)

• Fuara davetli önemli yabancı alıcıların (2 kişi/ülke) ulaşım giderler Destek Oranı (% 50)

Azami Destek 15.000 (ABD Doları)

• Fuar süresince düzenlenecek seminer, konferans, panel ve ödüllü yarışmalara ilişkin giderler Destek Oranı(% 50) Azami Destek 5.000 (ABD Doları)

Yetkili Kuruluş

T.C. Ekonomi Bakanlığı

Uygulamacı Kuruluş

İhracatçı Birliği Genel Sekreterliği

3.2. Çevre Maliyetlerinin Desteklenmesi

Destek Amacı

Türkiye'de ticari ve sınai faaliyette bulunan veya tarım ya da yazılım sektörlerinde iştigal eden şirketler tarafından çevre, kalite ve insan sağlığına yönelik teknik mevzuata uyum sağlanabilmesini teminen akredite edilmiş kurum ve/veya kuruluşlardan alınacak kalite, çevre belgeleri ile insan can, mal emniyeti ve güvenliğini gösterir işaretler ile tarım ürünlerine ilişkin laboratuvar analizleri ve belgelendirme işlemleriyle ilgili harcamaların belirli bir bölümünün karşılanmasıdır

Kimler Yararlanabilir?

• Türkiye'de ticari ve sınai faaliyette bulunan şirketler,

• Tarım veya yazılım sektöründe iştigal eden şirketler,

• Dış Ticaret Sermaye Şirketleri (DTSS)

• Sektörel Dış Ticaret Şirketleri (SDŞ)

Sağlanan Destek

• ISO 9000 serisi

- ISO 14000 serisi
- CE işareti
- Uluslararası nitelikteki diğer kalite, çevre belgeleri belgeleri ile insan can, mal emniyeti ve güvenliğini gösterir işaretler
- ISO 22000 gıda güvenliği yönetimi sistemi belgeleri
- Tarım ürünlerine ilişkin belgelendirme işlemleri ve olumlu sonuçlanmak kaydıyla laboratuvar analiz raporlarını alma masrafları (sadece belgelendirme masrafları)

Destek Şartı

Harcamaların belgelendirilmiş olması ve Türk Standartları Enstitüsü veya akredite edilmiş kuruluşlardan alınmasıdır.

Destek Oranı

% 50

Azami Destek Tutarı

25.000 ABD Doları

Başvuru Süresi

Belgeyi aldıktan sonra 6 ay içinde başvurulması gerekmektedir.

Yetkili Kuruluş

T.C. Ekonomi Bakanlığı

Uygulamacı Kuruluş

İhracatçı Birliği Genel Sekreterliği

3.3. Araştırma-Geliştirme (Ar-Ge) Yardımı

Mezkur Tebliğ kapsamındaki düzenlemeler doğrultusunda Araştırma-Geliştirme (ARGE)

Projeleri:

- * Yeni bir ürün üretilmesi,
- * Ürün kalitesi veya standardının yükseltilmesi,
- * Maliyet düşürücü ve standart yükseltici mahiyette yeni tekniklerin uygulanması,
- * Üretimle ilgili olarak yeni bir teknoloji geliştirilmesi veya yeni teknolojinin yurt koşullarına uyumu konusunda bilimsel esaslara uygun ve araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin her safhasını belirleyecek mahiyette hazırlanacak çalışma ve teknoloji uyarlamasını ifade etmektedir.

- Yetkili Kuruluş : Ekonomi Bakanlığı

- Başvuru Mercii : TTGV

- Yararlananlar : Sanayi kuruluşları, yazılım geliştirmeye yönelik firmalar/kuruluşlar ile sektör ve büyüklüğüne bakılmaksızın firma düzeyinde katma değer yaratan bütün kuruluşlardır.

Desteğin Kapsamı

Projelere Sermaye Desteği Sağlanması

- Yetkili Kuruluş : Ekonomi Bakanlığı

- Uygulamacı Kuruluş : Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV)

- Destek Oranı : % 50

TTGV ile proje sahibi kuruluş arasında bir sözleşme imzalanması esasına dayanmaktadır. Sermaye desteği iki şekilde sağlanmaktadır:

a) Ürün Geliştirme Projelerine Sermaye Desteği

Ticari değeri olan yeni ürün oluşturulması

veya mevcut ürünlerin rekabet gücünün yükseltilmesine ya da bu amaçla üretim yöntemi, sistemi ve tekniklerinin araştırılmasına ve geliştirilmesine yönelik AR-GE projelerine, Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu'ndan projeyi yürüten sanayi kuruluşunu teşvik eder nitelikte destek sağlanmasıdır.

- Azami destek süresi : 2 yıl
- Azami destek tutarı : 1 milyon \$

b) Stratejik Odak Konuları Projelerine Sermaye Desteği

“Stratejik Odak Konuları Projeleri”, ülkemizde mevcut sanayi yapısı, teknoloji ve insan birikimi ile uluslararası karşılaştırmalı üstünlüklerin dinamiği esas alınarak, hangi alanlarda teknolojik projeler yürütülmesinde yarar bulunduğunu veya araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin ülkemizde gelişip yaygınlaşması için alınması gereken tedbirleri tespit eden projelerdir. Ürün geliştirme projeleri sonucunda ticari uygulamaya geçilmesi halinde, projeye sağlanan sermaye destek miktarı, projeyi yöneten kuruluş veya ticari uygulamayı başlatan üçüncü şahıslar tarafından, faiz oranları üzerinden DFIF'e geri ödenir.

- Destek oranı : Proje giderlerinin tümü
- Azami destek tutarı : 100.000 \$
- Azami destek süresi : 1 yıl

3.4. İstihdam Yardımı

Destek Amacı

Sektörel Dış Ticaret Şirketi unvanını haiz firmaların münhasıran dış ticarete ilişkin işlemlerini yürütmek üzere konusunda tecrübeli ve yüksek

öğrenimli yönetici ve eleman istihdamının sağlanması amaçlanmaktadır.

Kimler Yararlanabilir?

Sektörel Dış Ticaret Şirketleri (SDŞ)

Destek Oranı

% 75

Destek Süresi

En fazla 1 yıl

Desteklenen Harcamalar

Bir SDŞ'ye istihdam edeceği en fazla bir yönetici ile iki elemanın ücretleri için ve bir defa destek sağlanmasıdır.

Destek Kapsamında Çalışan Sayısı

- SDŞ'lerin ilk defa istihdam edecekleri, konusunda tecrübeli ve yüksek öğrenimli,
- Yöneticinin toplam azami 18.000 ABD Doları karşılığı Türk Lirasını aşmamak üzere yıllık brüt maaşlarının % 75'i,
- Elemanların toplam azami 9.000 ABD Doları karşılığı Türk Lirasını aşmamak üzere yıllık brüt maaşlarının % 75'i.

Uygulamacı Kuruluş

T.C. Ekonomi Bakanlığı

3.5. Yurt Dışı Fuarlara Katılım Desteği

Destek Amacı

Firmalarımızın yurt dışı fuarlara iştiraki ve sektörel nitelikteki uluslararası fuarlara bireysel katılımlarının sağlanması ile Türk ihraç ürünlerinin

tanıtılması ve pazarlanması suretiyle desteklenmesidir.

Kimler Yararlanabilir?

Yurt dışı fuar organizasyonu gerçekleştiren organizatörler ve söz konusu fuara iştirak eden firma ve kuruluşlar ile sektörel nitelikteki uluslararası fuarlara bireysel katılım sağlayan firma ve kuruluşlardır.

Başvuru Şekli

Gerekli tüm bilgi ve belgeler fuarın bitiş tarihinden en geç üç ay içerisinde; yurt dışı fuar organizasyonlarında; katılımcı ve/veya organizatör tarafından Müsteşarlıkça belirlenecek İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliklerine, bireysel düzeyde uluslararası fuar katılımlarında ise; katılımcı tarafından katılımcının üretim konusuyla ilgili üye olduğu İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliklerine intikal ettirilir. Katılımcının bireysel olarak katılım sağlayacağı, Müsteşarlıkça destek kapsamına alınmış bulunan sektörel nitelikteki uluslararası fuarın başlama tarihinden en az on beş gün önce, destek müracaatında bulunacağı İhracatçı Birliği Genel Sekreterliğine fuarın yetkili organizatörü tarafından düzenlenen, boş stand ve/veya standart donanımlı stand metrekare fiyatını gösteren yer tahsis belgesi veya faturasını ibraz eder.

Sağlanan Destek

Yurt Dışı Fuarlarda Katılımcıların Desteklenmesi

Yurt Dışı Fuar Organizasyonlarında, katılımcı tarafından organizatöre ödenen katılım bedelinin

% 50'si destek kapsamında katılımcıya ödenir. Katılımcının SDŞ olması durumunda, organizatöre ödenecek katılım bedelinin % 75'i destek kapsamında katılımcıya ödenir. Üretici/İmalatçı organizasyonlarının katılacağı yurtdışı fuarlarda katılım bedelinin % 75'i destek kapsamında katılımcıya ödenir.

Yurt Dışı Fuarlara İlişkin Organizatör Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi

Müsteşarlıkça görevlendirilen organizatör tarafından yapılan tanıtım faaliyetlerine yönelik harcamalar, tüm katılımcıların toplam katılım bedelinin % 25-ini geçmemek üzere; yurt dışı fuarın genel nitelikli olması halinde % 75 oranında destekten yararlandırılır. Sektörel Türk İhraç Ürünleri Fuarları ve sektörel nitelikteki uluslararası fuarlara Milli Katılımlarda, Müsteşarlıkça verilecek ön uygunluğa istinaden, fuar konusu sektörün tanıtımına yönelik gerçekleştirilecek gösteri/etkinlik/trend alanı harcamaları % 75 oranında desteklenir.

Bireysel Katılımların Desteklenmesi

Müsteşarlıkça belirlenerek ilan edilen yurt dışında düzenlenen sektörel nitelikteki uluslararası fuarlara Bireysel Katılım gerçekleştirilmesi durumunda; katılımcının fuarın yetkili organizatörüne ödeyeceği boş stand ve/veya standart donanımlı stand kirasının ve nakliye harcamalarının % 50'si, Katılımcının SDŞ olması durumunda, boş stand ve/veya standart donanımlı stand kirasının tamamı ve nakliye harcamalarının % 75'i, Üretici/İmalatçı organizasyonlarının katılacağı sektörel nitelikli uluslararası fuarlar için,

boş stand ve/veya standart donanımlı stand kirasının ve nakliye harcamalarının % 75'i,

Hedef Ülke Bazında İlave Fuar Desteği ve Geçici İlave Fuar Desteği

İhracatımızın ülke ve pazar açısından çeşitlendirilmesi ve firmalarımızın hedef Pazar olarak nitelenen ülkelere yönlendirilebilmelerini teminen her yıl belirlenen 15 hedef ülkede düzenlenecek fuarlara iştirak eden katılımcıların % 50 destek oranına 20 puan ilave destek sağlanır. Bu Tebliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 1 yıl süre içerisinde gerçekleştirilecek fuarlara iştirak eden katılımcıların % 50 destek oranına 10 puan ilave destek sağlanır.

Yetkili Kuruluş

T.C. Ekonomi Bakanlığı

Uygulamacı Kuruluş

İhracatçı Birliği Genel Sekreterliği

3.6. Yurtdışı Birim Marka Ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi (Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu'nun 2010/6 Sayılı Tebliği)

Kimler Yararlanabilir

Türkiye'de sınai ve/veya ticari faaliyet gösteren şirketler ile İşbirliği Kuruluşları

Destek Süresi ve Sayısı

4 yıl ve 15 (onbeş) yurt dışı birim

Başvuru Süresi

6 ay

Birim Kira Giderlerinin Desteklenmesi

Türkiye'deki ana şirket doğrudan birim açabileceği gibi yurt dışında faaliyet gösteren şirketi veya şubeleri de birim açabilir. Bu durumda yurt dışındaki şirket ile Türkiye'deki ana şirket arasında organik bağın olması gerekir. Destek ödemesi yurt dışı ortaklık oranına göre hesaplanır. Yurt dışı şirketin, Türkiye'deki ana şirketin kuruluş tarihinden sonra açılması gerekir. İşbirliği Kuruluşlarının kiralayacakları yurt dışı birimlerin kira giderleri de desteklenir. Desteklerden yararlanan birimlerde, Türkiye'de üretilen ürünlerin pazarlanması gerekir. I. Sınai ve ticari şirketler veya bu şirketlerle aralarında organik bağ bulunan ve yurt dışında faaliyet gösteren şirket veya şubeleri ile İşbirliği Kuruluşları tarafından yurt dışında açılan birimlerinin kira giderleri; Açılan birimin mağaza olması halinde % 60 oranında ve yıllık en fazla 120.000 ABD Dolarına kadar, Açılan birimin ofis, showroom, depo veya reyon olması halinde % 60 oranında ve yıllık en fazla 100.000 ABD Dolarına kadar, II. Ticari şirketler veya bu şirketlerle aralarında organik bağ bulunan ve yurt dışında faaliyet gösteren şirket veya şubeleri tarafından yurt dışında açılan birimlerinin kira giderleri; Açılan birimin mağaza olması halinde % 50 oranında ve yıllık en fazla 100.000 ABD Dolarına kadar, Açılan birimin ofis, showroom, depo veya reyon olması halinde % 50 oranında ve yıllık en fazla 75.000 ABD Dolarına kadar, Türkiye'deki ana şirket ile yurt dışındaki şirket arasında organik bağı gösteren şartlar: Şirketin tüzel kişilik olarak yurt dışındaki şirkete ortak olması, şirketin tüm ortaklarının yurt dışındaki şirkete ortak olması, şirketin, en az % 51'ine sahip ortak veya ortaklarının, şirket adına yurt dışında şirket açmak için yetkilendirilmesi koşuluyla, yurt dışında açılan şirkete ortak olması, Şirketin halka açık olması halinde; halka açıklık oranı düştükten sonra şirketin %51'ine sahip ortak

ya da ortakların şirket adına yurt dışında şirket veya birim açmak için yetkilendirilmesi koşuluyla, yurt dışında açılan şirkete ortak olması.

Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi

Şirketler ve İşbirliği Kuruluşlarınca yurt dışına yönelik olarak gerçekleştirilen görsel ve yazılı tanıtım, sponsorluk, yurt dışı birimlerinin internet sayfasına ilişkin tasarım, reklâm panoları, yabancı dilde hazırlanmış firma katalogları, broşürler, eşantiyon ve tanıtım malzemeleri, elektronik ortamda tanıtım sitelerine verilen reklâm giderleri desteklenir.

Yurt dışında gerçekleştirilen reklâm, tanıtım ve pazarlama giderleri; % 60 oranında ve her bir ülke için yıllık en fazla 150.000 ABD Dolarına kadar desteklenir. Desteklenen yurt dışı birimi bulunmayan ancak yurt içi ve tanıtım yapacağı ülkede marka tescil belgesine sahip şirketlerce, Türkiye'de üretilen ürünlerle ilgili olarak yurt dışında gerçekleştirilen reklâm, tanıtım ve pazarlama giderleri, % 60 oranında ve yıllık en fazla 250.000 ABD Dolarına kadar desteklenir.

Yurt Dışı Marka Tescil Faaliyetlerinin Desteklenmesi

Şirketlerin yurt içi marka tescil belgesine sahip oldukları markalarının yurt dışında tescili ve korunmasına ilişkin giderleri, % 50 oranında ve yıllık en fazla 50.000 ABD Dolarına kadar desteklenir. Sektörel bazda Müsteşarlıkça belirlenen hedef ve öncelikli ülkelere yönelik olması durumunda destek oranı 10 (on) baz puan artırılır. Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı kapsamında coğrafi olarak kişi başına düşen milli geliri Türkiye ortalamasının % 75'inin altında kalan

ve 12 Düzey II bölgesinde merkezi bulunan şirketler ve İşbirliği Kuruluşlarınca gerçekleştirilmesi durumunda destek oranı 20 baz puana kadar artırılabilir.

Yetkili Kuruluş

T.C. Ekonomi Bakanlığı

Yurtdışında Onay Yeri

Ticaret Müsteşarlığı/Ataşeliği veya Konsolosluk

Uygulamacı Kuruluş

Ihracatçı Birliği Genel Sekreterliği

3.7. Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi Ve Turquality®'nin Desteklenmesi

Anılan Tebliğ ile İhracatçı Birlikleri, Üretici Dernekleri, Üretici Birliklerinin, sektörlerinin yurtdışında tanıtımını amacıyla gerçekleştirecekleri harcamalara ilişkin giderler, Türkiye'de ticari ve/veya sınai faaliyette bulunan şirketlerin ürünlerinin markalaşması amacıyla gerçekleştirecekleri faaliyetlere ilişkin giderler ile İhracatçı Birliklerinin TURQUALITY® Programı kapsamında firmalara yurt içinde ve yurt dışında markalaşma sürecinde vereceği desteklere ilişkin harcamalar, Türk markalarının pazara giriş ve tutunmalarına yönelik gerçekleştireceği her türlü faaliyet ve organizasyonlara ilişkin giderler ile olumlu Türk malı imajının oluşturulması ve yerleştirilmesi için yurt içinde ve yurt dışında gerçekleştireceği her türlü harcamaların uluslararası kurallara göre Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu'ndan karşılanması amaçlanmaktadır.

Mezkur Tebliğ kapsamında sağlanması öngörülen destekler:

- Yurtdışında Onay Yeri : Ticaret Müş./Ataşeliği veya Kons.
- Başvuru Mercii : Ekonomi Bakanlığı (İhracat Genel Müdürlüğü)
- Başvuru Süresi : 6 ay
- Yararlananlar: İhracatçı Birlikleri, Üretici Dernek/Birlikleri, Türkiye'de ticari ve/veya sınai faaliyette bulunan şirketler
- Destek Oranı : Şirketler % 50 (İhracatçı Birlikleri %80)
- Destek Süresi : 4 Yıl (Marka Destek Programı) 5 Yıl (TURQUALITY® Destek Programı)

3.8. Pazar Araştırması Ve Pazara Giriş Desteği

Bu tebliğ kapsamında; şirketler ile SDŞ'ler tarafından ürünleri veya sektörleriyle ilgili olarak gerçekleştirilen Pazar araştırması projelerine ilişkin giderler, yurt dışına yönelik pazarlama stratejileri ve eylem planının oluşturulabilmesi amacıyla Pazar araştırması veren kuruluşlardan satın alınacak Pazar araştırması raporlarına ilişkin giderler ile bu kuruluşlara üyelik giderleri desteklenmektedir.

Ayrıca, müsteşarlık tarafından koordine edilen ve tek bir sektör bazında gerçekleştirilen sektörel nitelikli ticaret heyeti programlarına iştirak edilmesi halinde katılım giderleri ve ürünlerin yurt dışına yönelik elektronik ortamda pazarlanabilmesi amacıyla e-ticaret sitelerine üyelik giderleri de desteklenmektedir.

• Yurtdışı Pazar Araştırması Desteği Destek Tutarı

Yurt dışı pazar araştırması gezilerine ilişkin giderler %70 oranında ve yurt dışı pazar araştırması gezisi başına en fazla 7.500 ABD Dolarına kadar desteklenir.

• Pazara Giriş Desteği Destek Tutarı

Şirketler için %60, İşbirliği Kuruluşları için %75 oranında ve yıllık en fazla 200.000 ABD Dolarına kadar desteklenir.

• Sektörel Ticaret Heyeti ve Alım Heyeti Programları Destek Tutarı

Sektörel ticaret heyeti ile alım heyeti programlarına ilişkin giderler % 50 oranında ve program başına 150.000 ABD Dolarına kadar desteklenir.

• Ticaret Sitelerine Üyelik Desteği Destek Tutarı

Üyelik giderleri %70 oranında ve yıllık en fazla 10.000 ABD Dolarına kadar desteklenir.

3.9. Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Desteği

3.9.1. Eğitimcilerin Düzenleyeceği Eğitim Programları

Desteğin Amacı

Türkiye'de sınai ve/veya ticari faaliyette bulunan şirketler ile yazılım sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin uluslararası pazarlarda rekabet gücünü arttırmaya yönelik eğitim giderlerinin desteklenmesidir.

Kimler Yararlanabilir

Sınai ve/veya ticari faaliyette bulunan şirketler ile yazılım sektöründe iştiğal eden şirketler.

Sağlanan Destek Miktar ve Oranı

Şirketlerin yıllık toplam 20.000 ABD dolarını aşmamak üzere, program bazında süresi 60 (altmış) saati geçmeyen yurtiçi eğitim giderlerinin % 70'i desteklenir.

Eğitim Konuları

Avrupa Birliği ve Dünya Ticaret Örgütü Mevzuatı, Dış Ticarete Anlaşmazlıkların Çözümü ve Uluslararası Tahkim, Dış Ticaretin Finansmanı ve Dış Ticaret Muhasebesi, Dış Ticarete Fiyatlandırma, Dış Ticaret, Gümrük ve Kambiyo Mevzuatı, Dış Ticarete Kullanılan Belgeler ve Ödeme Şekilleri, Dış Ticarete Sözleşmeler ve Teslim Şekilleri, Tedarik Zinciri Yönetimi ve Lojistik, Uluslararası Pazarlama ve Elektronik Ticaret, Yenilikçilik ve Kümelenme, Müsteşarlıkça uygun görülen diğer konular.

Yetkili Kuruluş

T.C. Ekonomi Bakanlığı

Uygulamacı Kuruluş

T.C. Ekonomi Bakanlığı
İhracat Bilgi Platformu

3.9.2. Proje Bazlı Eğitim, Danışmanlık, Yurtdışı Pazarlama, Alım Heyeti ve Bireysel Danışmanlık Programları ile İstihdam Giderlerinin Desteklenmesi

Desteğin Amacı

İşbirliği Kuruluşlarının Müsteşarlıkça uygun görülen proje bazlı giderlerinin desteklenmesidir.

Kimler Yararlanabilir

İşbirliği Kuruluşları: Üyeleri için işbirliği faaliyeti gerçekleştiren İhracatçı Birlikleri, İI Ticaret ve Sanayi/Sanayi Odaları, Organize Sanayi Bölgeleri, Endüstri Bölgeleri, Sektörel Üretici Dernekleri, Sektörel Dış Ticaret Şirketleri (SDŞ) veya imalatçıların kurduğu dernek-birlik veya kooperatifler.

Destek Konuları ve Oranları

Proje Bazlı Eğitim ve/veya Danışmanlık Programları

Danışmanlık faaliyet giderleri ile program organizasyonuna yönelik faaliyet giderlerinin en fazla %75'i proje bazında 400.000 ABD Dolarına kadar karşılanır.

İstihdam Desteği

İşbirliği Kuruluşunca bu projelerde görevlendirilen en fazla 2 (iki) uzman personelin istihdam giderlerinin en fazla %75'i desteklenir.

Proje Bazlı Yurt Dışı Pazarlama veya Alım Heyeti Programları

Program bazında 150.000 ABD Dolarına kadar, 10 (on) adet yurt dışındaki alıcı firmaların Türkiye'den alım yapmaları amacıyla düzenlenen alım heyeti programları için ise her bir program bazında 100.000 ABD Dolarına kadar, ulaşım, konaklama, yurt dışı pazarlama veya Alım Heyeti Programları Kapsamındaki Tanıtım ve Organizasyon giderlerinin en fazla %75'i karşılanır.

Proje Bazlı Bireysel Danışmanlık Program

Şirketlerin yıllık 50.000 ABD Dolarına kadar 3 (üç) yıl alacakları danışmanlık hizmetlerine ilişkin giderleri % 70 oranında karşılanır

Yetkili Kuruluş

T.C. Ekonomi Bakanlığı

Uygulamacı Kuruluş

T.C. Ekonomi Bakanlığı
İhracat Bilgi Platformu

3.10. Tasarım Desteği

Markalaşmanın önemli bir unsuru olan tasarımın doğrudan desteklenebilmesini teminen; tasarımcı şirketleri, tasarım ofisleri ile Birlikler, tasarım dernekleri-birliklerinin gerçekleştireceği tanıtım, reklam, pazarlama, istihdam, danışmanlık harcamaları ile yurt dışında açacakları birimlere ilişkin giderlerinin Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu'ndan karşılanmasını düzenleyen 2008/2 sayılı "Tasarım Desteği Hakkında Tebliğ" 18/04/2008 tarihli ve 26851 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmış ve mezkur Tebliğ'e ilişkin Uygulama Usul ve Esasları düzenlenmiştir.

Yetkili Kuruluş

T.C. Ekonomi Bakanlığı

Başvuru Mercii

İhracatçı Birlikleri

Yararlanan Firmalar

Tasarımcı Şirketleri, Tasarım Ofisleri, Birlikler ve Tasarım Dernekleri-Birlikleri

Destek Süresi

Tasarımcı Şirketleri ve Tasarım Ofisleri:
En fazla 4 yıl

Birlikler ve Tasarım Dernekleri-Birlikleri:
Proje bazında

Destek Oranı

% 50

Desteğin Kapsamı

- Tasarımcı Şirketlerinin Desteklenmesi
- Tasarım Ofislerinin Desteklenmesi
- Birlikler, Tasarım Dernek-Birliklerinin Desteklenmesi

3.11. Teknik Müşavirlik Şirketlerine Sağlanacak Devlet Yardımları

Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu'nun 16/05/2011 tarihli ve 27936 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2011/4 sayılı "Teknik Müşavirlik Şirketlerine Sağlanacak Devlet Yardımları Hakkında Tebliğ" in (Tebliğ) amacı, ülkemiz inşaat sektörüne yönelik mal ve hizmet ihracını artırmak için Teknik Müşavirlik Şirketlerine (TMSŞ), Bağımsız Teknik Müşavirlik Şirketlerine (BTMŞ), Ortak Girişimlere, Sektörel Müşavirlik Şirketlerine (SMŞ), Mütahhithlik Şirketlerine, İşbirliği Kuruluşuna ve Sektörel Kuruluşlara yurt dışı ve yurt içindeki bazı faaliyetlerinin desteklenmesine yönelik devlet yardımlarını kapsamaktadır.

3.12. Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi Yardımları

Destek Amacı

Bazı tarım ürünlerinin ihracatının desteklenmesidir.

Kimler Yararlanabilir?

Tarım ürünleri ihracatçıları

Sağlanan Destek

İhraç edilen ürünlerin ihracat miktar ve değerleri gözönüne alınarak hesaplanan tutarların, ihracatçıların kamu kuruluşlarına yapmış oldukları vergi, SSK primi, haberleşme ve enerji giderlerinden mahsup edilmesidir.

Desteklenen Tarım Ürünleri

(Yalnızca tebliğde yer alan GTIP numaraları ile tanımlanan ürün çeşitleri için geçerlidir.)

Yetkili Kuruluş

T.C. Ekonomi Bakanlığı

Uygulamacı Kuruluş

İhracatçı Birliği Genel Sekreterliği

EK. İLGİLİ KURUM VE KURULUŞLARIN İRTİBAT BİLGİLERİ

T.C. EKONOMİ BAKANLIĞI

İnönü Bulvarı, 06510 Emek / ANKARA
Tel: (312) 204 75 00
www.ekonomi.gov.tr

HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI TEŞVİK VE UYGULAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İnönü Bulvarı No:36 06510 Emek / ANKARA
Tel: (312) 204 60 00
www.hazine.gov.tr

TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNİK ARAŞTIRMA KURUMU (TÜBİTAK) Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı (TEYDEB)

Tunus Cad. No: 80 06100 Kavaklıdere / ANKARA
www.tubitak.gov.tr
Tel: (312) 468 53 00
Faks: (312) 427 74 89
www.tubitak.gov.tr
E-posta: teydeb@tubitak.gov.tr

TÜRKİYE TEKNOLOJİ GELİŞTİRME VAKFI (TTGV)

Cyber Plaza B-Blok Kat:5-6 06800 Bilkent / ANKARA
Tel: (0312) 265 02 72
Faks: (0312) 265 02 62
www.ttg.gov.org.tr
E-posta: info@ttgv.org.tr

**Ek.
İlgili
Kurum ve
Kuruluşların
İrtibat
Bilgileri**

**T.C. EKONOMİ BAKANLIĞI
İHRACAT BİLGİ PLATFORMU**

İnönü Bulvarı No: 36 06510 Emek /
ANKARA
Tel: (312) 417 22 23
Faks: (312) 417 22 33
www.ibp.org.tr
E-posta: igeme@igeme.org.tr

TÜRK PATENT ENSTİTÜSÜ (TPE)

Hipodrom Cad. No: 115 06330,
Yenimahalle / ANKARA
Tel: (312) 303 10 00
Faks: (312) 303 11 73
www.tpe.gov.tr
E-posta: info@turkpatent.gov.tr

**KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ SANAYİİ
GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ
BAŞKANLIĞI (KOSGEB)**

Abdülhak Hamit Cad. No:866 06470
Altıışevler / ANKARA
Tel: (312) 595 28 00
Faks: (312) 368 07 15
www.kosgeb.gov.tr
E-posta: bilgi@kosgeb.gov.tr

İKTİSADİ KALKINMA VAKFI (İKV)

Talatpaşa Cad. TOBB Plaza No:3
K.7-8 34394 Levent / İSTANBUL
Tel: (212) 270 93 00
Faks: (212) 270 30 22
www.ikv.org.tr
E-posta: ikv@ikv.org.tr

İSTANBUL SANAYİ ODASI (İSO)

Meşrutiyet Cad. No: 62
Tepebaşı / İSTANBUL
www.iso.org.tr

• **KOBİ Şubesi**

Tel: (212) 252 29 00 / 311-314
Faks: (212) 249 50 07
E-posta: kobi@iso.org.tr

• **Sanayi Şubesi**

Tel: (212) 252 29 00 / 260
Faks: (212) 251 30 87
E-posta: sanayi@iso.org.tr

• **Dış Ticaret Şubesi**

Tel: (212) 252 29 00 / 170-175
Faks: (212) 293 55 65
E-posta: disticaret@iso.org.tr

İSTANBUL
SANAYİ ODASI

Meşrutiyet Caddesi No. 62 Tepebaşı - İstanbul Tel: (0212) 252 29 00 Faks: (0212) 249 50 07 e-posta: kobi@iso.org.tr

İSO Yayın No: 2011/19